

Paul van der Sterren

De wereld van de schaakopening

Introductie tot de openingstheorie

Deel 2 • Flankspelen

TIRION SPORT

PAUL VAN DER STERREN

De wereld van de schaakopening

Introductie tot de openingstheorie

Deel 2

Flankspelen

TIRION SPORT

INHOUD

VOORWOORD	6
DE EERSTE ZET	9
HOLLANDS	12
1.d4 f5 2.g3 Pf6 3.Lg2	14
3...e6 4.Pf3	15
4...d5 Stonewallvariant.....	16
4...Le7 5.0-0 0-0 6.c4 d6 Oud-Hollands	17
3...g6 Leningrader Variant 4.Pf3 Lg7 5.0-0 0-0 6.c4 d6 7.Pc3	19
7...c6	21
7...Pc6.....	23
7...De8.....	24
ANDERE 1.d4-OPENINGEN	27
1.d4	27
1...e6 2.c4.....	28
2...Lb4+	29
2...b6 Engelse Verdediging	31
1...d6	34
2.c4	34
2.Pf3 Lg4	35
3.e4.....	36
3.c4.....	37
1...g6 2.c4 Lg7 3.e4 d6 4.Pc3	38
4...Pc6.....	41
4...e5.....	42
SYMMETRISCH ENGELS	45
1.c4 c5	45
2.Pc3	46
2...Pc6.....	46
2...Pf6	49
2.Pf3.....	51
2...Pc6.....	52
3.d4	52
3.Pc3 Pf6 4.g3	55
4...d5.....	57
4...g6.....	59
2...Pf6	61
3.d4	61
3.Pc3	64
3...d5.....	64

3...e6 4.g3 b6 Drierijensysteem 5.Lg2 Lb7 6.0-0 Le7	66
7.d4	68
7.Te1	70
3.g3	72

OMGEKEERD SICILIAANS.....75

1.c4 e5 2.Pc3	75
2...Pc6 Gesloten Variant	76
2...Pf6 3.Pf3 Pc6 Vierpaardenvariant	79
4.d4.....	80
4.e3	81
4.g3.....	82
4...d5	83
4...Lb4.....	86
4...Lc5	88
4...Pd4.....	89

ANDERE 1.c4-OPENINGEN.....91

1.c4 Pf6	91
2.Pc3	94
2...e6.....	94
3.e4 Flohr-Mikenas Aanval	94
3...d5.....	95
3...c5	96
3.Pf3.....	97
3...Lb4 Nimzo-Engels	98
3...b6.....	100
2...g6.....	102
2...d5	103
2.Pf3.....	106
2...e6.....	107
2...g6.....	109
2...b6	112

RÉTI-OPENING.....114

1.Pf3.....	114
1...d5.....	116
2.c4	116
2...d4	117
2...c6	118
2...dxc4	121
2.g3.....	121
2...c5	123
2...Pf6.....	124
2...Pc6	126
2...g6	127
2.b3.....	127
2...c5	128

2...Pf6.....	129
1...Pf6	130

OVERIGE OPENINGEN	134
1.g3.....	135
1.b3	137
1.f4 Bird-opening	139
1.Pc3 Van Geet-opening.....	142

VOORWOORD

Het gebeurt zelden dat een politicus gevraagd wordt om de eerste woorden van een schaakboek te schrijven. Politici zijn geen grote schakers net zo min als schakers die in de politiek gaan grote politici zullen worden. Blijf Gary Kasparov maar volgen.

Maar het past ook niet bij deze beroepscategorie. Politici hebben liever het laatste woord, maar de uitgever had geen ruimte uitgetrokken voor een nawoord.

Er zijn natuurlijk overeenkomsten tussen schaken en politiek bedrijven. Tactiek en strategie spelen een grote rol en het vooruitdenken is een belangrijk onderdeel. Ik heb als bestuurder van de Partij van de Arbeid kabinetsformaties meegeemaakt waar wel degelijk ten aanzien van programmapunten maar ook ten aanzien van ministersposten van tevoren werd bepaald wat binnengehaald moest worden en wat ter compensatie weggegeven kon worden. Een soort schijnoffer dus. Met name het huidige Eerste-Kamerlid Ed van Thijn was daar vroeger als kabinetsonderhandelaar sterk in en ook in het voorjaar van 2005 toonde hij aan het vak nog niet verleerd te zijn door op zijn naam te schrijven dat de gekozen burgemeester er voorlopig niet komt. Het gehele Binnenhof werd hierdoor verast, inclusief PvdA-leider Wouter Bos. Maar het was wel degelijk een goed voorbereid strategisch plan. Huiswerk zou je het kunnen noemen.

In januari van 2005 speelden Ed van Thijn en ik in Wijk aan Zee mee bij de kampioenschappen van parlementariërs en ex-parlementariërs. Bij dit jaarlijks door Corus georganiseerde prestige-evenement staat veel op het spel. Er zijn weliswaar geen startgelden of geldprijzen, maar wat de politici veel belangrijker vinden is dat de winnaar bij het slotdiner mag spreken voor een volle zaal en welke politicus krijgt in dit a-politieke tijdperk zo'n buitenkans.

Ed van Thijn legde mij precies uit hoe het politieke schaakspel zou gaan. Natuurlijk was hij niet tegen de gekozen burgemeester. Als links politicus kijk je wel uit voor zo'n standpunt. En bovendien meende Van Thijn dat ook.

Maar uiteraard waren er wel andere motieven waarom je tegen het voorstel zou kunnen zijn. Ed van Thijn vertelde mij dat hij bijvoorbeeld eerst wilde weten wat de gekozen burgemeester over de politie te vertellen zou krijgen. Hij wist het antwoord op zijn nog te stellen schriftelijke vragen bij voorbaat. D66-minister Thom de Graaff zou antwoorden dat dat later geregeld zou worden, waarop de dan weer aan zet zijnde PvdA-senator zou antwoorden met: dan regelen we de gekozen burgemeester ook later. Hij had in die stelling het aantal kamerleden voor en tegen al berekend en wist dat hij deze partij logischerwijs moest winnen. Dat het kabinet of minstens de minister dan zou opstappen paste ook in zijn berekening en inderdaad trok Thom de Graaff na het verwerpen van het voorstel in de Eerste Kamer zich terug uit de actieve wedstrijd sport.

1-0 voor Van Thijn.

Ook in de politiek wordt er wel eens gebluft en bestaan er Schwindels. Ik herin-

ner me dat het Tweede Kamerlid Marcel van Dam in perscentrum Nieuwspoort de op schrift gestelde speech vond van een minister die op dat moment aan het woord was.

Van Dam begaf zich na het lezen van de tekst weer naar de Kamer en liep direct naar de interruptiemicrofoon. De minister las op dat moment pagina 5 voor en Van Dam zei:

‘Mijnheer de voorzitter! Wat deze minister beweert, is van de gekke. Straks gaat hij misschien ook nog beweren dat ...’ En hij gaf uit het hoofd een vrijwel letterlijk citaat van een van de volgende pagina’s.

Wat de schakende politici met vele amateur-schakers gemeen hebben is dat hoeveel partijen ze ook in hun leven gespeeld hebben, ze telkens in de opening onaangenaam verrast worden. Er komt na enkele zetten al iets op het bord dat splinternieuw oogt en vooral grote problemen geeft. Ook komt het voor dat de openingszetten wel goed onthouden zijn maar dat er een eigen volgorde aan is gegeven. Dat alles heeft te maken met het door Jan Timman zo goed verwoorde inzicht dat het geen zin heeft allerlei openingszetten in je hoofd te stampen als je de achtergronden van de openingen niet doorgrondt. Aan openingsboeken die op dit punt de nodige ondersteuning geven is een grote behoefte.

Er is de laatste vijftig jaar heel wat veranderd op het gebied van openingsboeken. Op heel jonge leeftijd werd ik lid bij het 130-jarig jubileum van het Vereenigd Amsterdamsch Schaakgenootschap. Ook toen al vergalde een gebrek aan openingskennis menige partij. Als liefhebber van het Evansgambiet kocht ik deel 11 van de door dr. Max Euwe geschreven serie *Theorie der Schaakopeningen*. De eerste druk hiervan dateerde van voor mijn geboorte: 1938.

Max Euwe schreef toen in zijn voorwoord: ‘Nederlandse boeken, welke speciaal over openingen handelen, bestaan er bijna niet en ook in de internationale schaakliteratuur is dit gebied stiefmoederlijk bedeed.’

Jan Timman wijst er in zijn voorwoord in het eerste deel van *De wereld van de Schaakopening* op dat er de afgelopen decennia een immens aantal openingsboeken zijn verschenen. Deze correct geconstateerde verandering ontmoedigt een goedwillende amateur als ik toch weer eens behoorlijk. Het is net zoals toen ik in 1975 een vijfdelige openingencyclopedie kocht. Waar te beginnen, is de vraag en het antwoord was dat de delen nu dertig jaar later redelijk maagdelijk in de kast pronken. Maar troost putte ik onlangs na herlezing uit de woorden van Euwe die schreef: ‘Er zijn openingsboeken die volstaan met het geven van varianten en nog eens varianten. Wil men in staat zijn zo’n boek te volgen, dan moet men honderden bladzijden met schaakzetten uit het hoofd leren, met als enig resultaat, dat men totaal ongeschikt wordt voor de praktische partij.’

Mijn besluit staat vast: ik wil niet ongeschikt worden voor de praktische partij. Maar toch moet er een oplossing komen voor het eerste, vaak deprimerende halfuur van de schaakpartij. Na lezing van deel 1 en dit deel 2 van *De wereld van de schaakopening* lijkt de oplossing in zicht. Paul van der Sterren, een van de beëindigste kampioenen van Nederland, schrijft een driedelige serie die aan een grote behoefte voldoet. Geen oneindige zettenreeksen en ontelbare varianten, maar een helder en beknopt inzicht in waarom bepaalde zetten in die altijd verrekt lastige openingsfase moeten worden gedaan. Voor mij gaat de schaaktoe-

komst weer gloren. En dat kan gelden voor al degenen die deze helder en prettig geschreven trilogie tot zich nemen.

Jan Nagel

Jan Nagel is voormalig Eerste-Kamerlid voor de PvdA, oud-wethouder van Hilversum voor Leefbaar Hilversum en medeoprichter van Leefbaar Nederland dat Pim Fortuyn succesvol lanceerde. Jan Nagel was een aantal malen parlementair schaakkampioen. Er moet politiek heel wat gebeuren wil hij de wekelijkse clubavond van het Hilversums Schaak Genootschap (HSG) afzeggen.

DE EERSTE ZET

In deel 1 zijn we ons onderzoek van de openingstheorie begonnen met de beginzet **1.d4**. We hebben gezien dat de twee belangrijkste antwoorden hierop $1...d5$ en $1...Pf6$ zijn en we hebben alle openingen onder de loep genomen die uit deze zetten ontstaan.

In dit deel gaan we verder met dit onderzoek, dat eigenlijk meer het karakter heeft van een ontdekkingsreis, een tocht die ons langs alle bekende gebieden voert van de wereld van de schaakopening, een wereldreis dus.

Om te beginnen ronden we ons onderzoek van **1.d4** af. Naast $1...d5$ en $1...Pf6$ heeft zwart nog verschillende andere mogelijkheden waarvan **1...f5**, zeker in historisch opzicht, de belangrijkste is. Dit is het Hollands, een opening die in de negentiende eeuw veel hoger werd gewaardeerd dan $1...Pf6$ en alleen het klassieke $1...d5$ in aanzien boven zich moest dulden. Vanaf ongeveer 1920, toen $1...Pf6$ populair begon te worden, moest het Hollands een stapje terug doen, maar het is nog steeds een zeer respectabele opening.

$1...d5$, $1...Pf6$ en $1...f5$ zijn de zetten waarmee zwart verhindert dat wit met $2.e4$ de ideale centrumformatie inneemt, iets wat wit ongetwijfeld onmiddellijk zou doen als zwart op zijn eerste zet zou passen (een mogelijkheid waar de spelregels overigens niet in voorzien). Toch geeft de kwalificatie 'ideale centrumformatie' in feite een verkeerd beeld. Het gaat er niet alleen om **hoe** wit (of zwart) zich in het centrum opstelt, maar ook wat er met die formatie **gedaan** kan worden. Een breed pionnencentrum kan sterk zijn, maar ook kwetsbaar. Sterk, als het de tegenstander stevig inklemt of als het de basis vormt voor een directe aanval, maar kwetsbaar als het aangevallen **wordt** (en zwak wanneer het onder die aanval als een oud brood verkruint).

Zwart kan er dus voor kiezen om wit in het centrum zijn gang te laten gaan. Doet hij dat zonder plan en zonder de nodige vastberadenheid om tegen dat centrum terug te slaan, dan beschouwt de openingstheorie dit als verraad aan haar principes en bemoeit ze zich er verder niet mee. Doet hij het mét plan en vastberadenheid, dan kan een bijzonder boeiende openingsstrijd ontstaan. Zwart laat dan welbewust de vorming van een breed wit centrum toe, maar met de expliciete bedoeling daar eens stevig zijn tanden in te zetten.

De belangrijkste openingen van dit type zijn **1...e6**, **1...d6** en **1...g6**. Hiervan heeft zich, vooral in het laatste kwart van de twintigste eeuw, heel wat theorie gevormd, maar om de verhouding met de grote $1.d4$ -opening (waarvan de theorie nog altijd veel en veel omvangrijker is) niet uit het oog te verliezen behandel ik ze gezamenlijk in één hoofdstuk.

Vervolgens is het de beurt aan de Flankopeningen: **1.c4** en **1.Pf3**. Met deze bezetten volgt wit een meer terughoudende koers. Hij bezet de centrumvelden

e4 en d4 (nog) niet, maar neemt wel de velden d5 (met 1.c4) of e5 (met 1.Pf3) onder controle. Wit bereidt zich voor op een gevecht om het centrum, maar hij steekt niet als eerste zijn nek uit.

De zet **1.c4** wordt de Engelse Opening genoemd sinds de Engelsman Howard Staunton (1810-1874), een van de beste spelers ter wereld in het midden van de negentiende eeuw, hem toepaste in een tijd dat 1.e4 nog dé vanzelfsprekende openingszet was. Echt geaccepteerd werd 1.c4 pas vanaf ongeveer 1920, een tijd waarin veel vastgeroeste ideeën en dogma's kritisch tegen het licht werden gehouden.

In dezelfde tijd kwam ook **1.Pf3** naar voren als natuurlijke pendant van het Engels. Een van de belangrijkste voorvechters van deze nieuwe openingsaanpak (in die tijd **Hypermodern** genoemd) was Richard Réti (1889-1929) naar wie uiteindelijk **1.Pf3** genoemd werd. Het is vooral aan hem te danken dat het fenomeen van de Flankopening als legitiem alternatief voor de klassieke beginzetten 1.d4 en 1.e4 onder de aandacht werd gebracht, zowel van de topspelers als van het bredere publiek.

Deze twee beginzetten staan zo dicht bij elkaar dat ze bijna als één opening beschouwd kunnen worden, zowel omdat ze allebei uitdrukkelijk gebaseerd zijn op het principe van de flankstrategie (al houdt wit met **1.Pf3** nog een slag om de arm omdat hij op het kritieke antwoord 1...d5 nog met 2.d4 'terug' kan naar de 1.d4-openingen), als vanwege de vele varianten die net zo goed uit 1.c4 als uit 1.Pf3 kunnen ontstaan. De theorie krioelt hier dan ook van de overgangen, niet alleen tussen 1.c4 en 1.Pf3 onderling, maar ook naar de 1.d4- en (in mindere mate) de 1.e4-openingen.

Vooraf het stellingstype dat ontstaat als **beide** spelers hun c-pion twee velden opspelen is een smeltkroes. Zowel met **1.c4** c5 als met **1.Pf3** Pf6 2.c4 c5 wordt dit systeem bereikt, in omvang het belangrijkste van alle Flankopeningen. Dit complex van varianten wordt Symmetrisch Engels genoemd en met deze opening zullen we onze verkenning van de Flankspelen beginnen.

Toch is er ook een heel belangrijk verschil tussen 1.c4 en 1.Pf3. Wie **1.c4** speelt, laat toe dat zwart 1...e5 doet, waarmee, in omgekeerde versie, het speltype van het Siciliaans (1.e4 c5) ontstaat. Omdat het Siciliaans zwarts meest populaire, maar ook meest omstreden antwoord op 1.e4 is, ligt het voor de hand dat ook de omgekeerde versie een scheiding der geesten teweegbrengt. Sommige spelers hebben groot vertrouwen in de witte stelling, anderen juist in de zwarte, en sommigen durven er noch met wit noch met zwart hun vingers aan te branden. Deze opening wordt wel Omgekeerd Siciliaans genoemd.

Met **1.Pf3** verhindert wit 1...e5 juist. Bovendien kan hij, zoals gezegd, op 1...d5 nog met 2.d4 zonder nadeel omschakelen naar de 1.d4-theorie. De échte flankstrategie is natuurlijk anders. Zoals Réti liet zien kan wit met 2.c4 de zwarte pion op d5 direct onder vuur nemen of met 2.g3 of 2.b3 eerst zijn controle over de centrumvelden verder versterken en pas daarna zijn klauwen uitslaan.

Tenslotte zijn er zetten als **1.g3**, **1.b3**, **1.f4** en **1.Pc3**, waarmee wit nog verder afstand neemt van het drukke snelverkeer op de hoofdwegen van de openings-

theorie. In al deze gevallen balanceert wit (maar ook zwart!) op de dunne evenwichtsbalk die De Theorie (in de zin van het geheel van algemeen bekende en geaccepteerde varianten) scheidt van pure improvisatie.

HOLLANDS

1.d2-d4 f7-f5

Het Hollands kan worden gezien als pendant van het Siciliaans. Zoals ooit op 1.e4 het antwoord 1...c5 werd ontwikkeld als alternatief voor 1...e5, zo geldt op 1.d4 het antwoord 1...f5 sinds onheuglijke tijden (en zeker lang voordat 1...Pf6 serieus genomen werd), als krachtig alternatief voor het klassieke 1...d5.

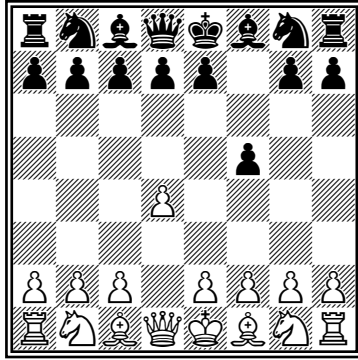
In beide gevallen gaat zwart de directe confrontatie in het centrum (1.e4 e5 2.f4 resp. 1.d4 d5 2.c4) uit de weg. Wit mag op één kant van het bord zijn gang gaan, als prijs voor deze grootmoedigheid legt zwart echter ondubbelzinnig een claim op de andere kant van het bord.

Dat is een uitdagende aanpak. Het Hollands geldt dan ook, net als het Siciliaans, als een scherpe opening. Zwart gaat symmetrie en snelle vereenvoudigingen uit de weg. Hij probeert niet de stelling in evenwicht te houden, maar zoekt zijn eigen kansen zonder zich veel om die van zijn tegenstander te bekommeren. Kortom, dit is een opening voor vechters.

De oorsprong van de naam Hollands is enigszins in nevelen gehuld, maar gaat waarschijnlijk terug op een in 1789 in Den Haag gepubliceerd boek van Elias Stein, waarin 1...f5 als antwoord op 1.d4 sterk wordt aanbevolen.

Gedurende de negentiende eeuw gold het Hollands als het alternatief voor 1...d5, totdat Steinitz en Tarrasch de schaakwereld de grondslagen van het moderne positieospel leerden en het Damegambiet heilig werd verklaard. Het Hollands kwam terecht in de rommelkamer van de 'onregelmatige' openingen waar het in de loop van de twintigste eeuw maar moeizaam weer uit te voorschijn kwam. Er moesten veel verouderde varianten worden opgeknapt en veel nieuwe ideeën worden ontwikkeld voordat het oude Hollands in het moderne schaak zijn draai kon vinden. Vooral Botwinnik en Bronstein hebben hieraan een beslissende bijdrage geleverd. In hun match om het wereldkampioenschap in 1951 was het Hollands zelfs de belangrijkste opening!

Sindsdien heeft zwart er met de Leningrader Variant nog een nieuw en krachtig wapen bijgekregen. Hiermee zijn vooral na 1980 uitstekende resultaten geboekt.

2.g2-g3

Het fianchetto van de witte koningsloper is in de loop van de twintigste eeuw verreweg wits populairste ontwikkelingschema geworden.

Daarmee is het Hollands de enige 1.d4-opening waar een opbouw met 2.c4 (en eventueel 3.Pc3) niet de hoofdvariant is. Dit is vooral een kwestie van flexibiliteit. Omdat zwart met 1...f5 te kennen geeft de witte dominantie in het centrum niet onmiddellijk te willen betwisten, is het versterken van die centrumpositie met 2.c4 ook niet direct nodig. Het probleem waar wit zich mee geconfronteerd ziet is er eerder een van de lange termijn: hoe ontwikkel ik mijn stelling op een manier die recht doet aan alle mogelijke manieren waarop zwart zich kan opstellen? Daartoe is de ontwikkeling Lf1-g2 bijzonder geschikt gebleken. De looper versterkt vanaf g2 de witte controle over de belangrijke velden e4 en d5 en drukt op de zwarte damevleugel. Bovendien rokeert wit in de meeste gevallen kort en dan geeft de looper op g2 zijn koning een goede bescherming. Afhankelijk van hoe zwart zich opstelt zal wit dan zijn damevleugel ontwikkelen. Zo heeft het in de Stonewall beslist voordelen om het paard nog even op b1 te houden, terwijl tegen de Leningrader Variant de zet c2-c4 soms wordt uitgesteld of zelfs niet gespeeld.

Toch is **2.c4** Pf6 3.Pc3 natuurlijk een gezonde mogelijkheid. Net zoals dat na 2.g3 Pf6 3.Lg2 het geval is, staat zwart dan voor de principiële keus hoe hij zijn stelling denkt op te bouwen.

Als zwart de Leningrader wil spelen, moet hij zich hier onder meer afvragen hoe gevaarlijk de scherpe aanvalspoging 3...g6 4.h4!? is, met de bedoeling 4...Lg7 5.h5 Pxd5 6.e4. De openingstheorie is hier nog lang niet uit. Met 3...d6, om pas na een neutrale ontwikkelingszet als 4.Pf3 verder te gaan met 4...g6, kan zwart dit probleem proberen te omzeilen.

Wie een opbouw met e7-e6 prefereert, kan zonder bezwaar 3...e6 doen. Op 4.e3 is dan 4...d5 (een stelling die ook vaak wordt bereikt via het Damegambiet, bijvoorbeeld 1.d4 d5 2.c4 e6 3.Pc3 c6 4.e3 f5) een relatief gunstige versie van de Stonewallvariant omdat wit zichzelf zowel de agressieve ontwikkeling van zijn dameloper naar f4 of g5 als ook de subtiele naar a3 onmogelijk heeft gemaakt. Speelt wit 4.Pf3 dan kan zwart met 4...Lb4 het spel een Nimzo-Indisch karakter geven.

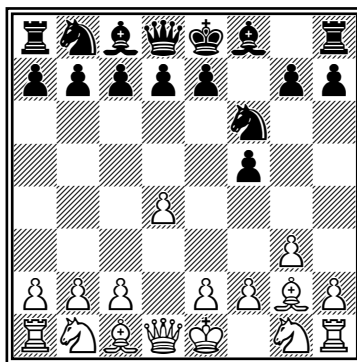
Een totaal andere aanpak (om niet te zeggen: een poging om het Hollands zonder omwegen de grond in te stampen) is **2.e4**, het **Stauntongambiet**. Deze radicale strategie om met een pionoffer het initiatief te nemen was in de negentiende en het begin van de twintigste eeuw populair, maar heeft sindsdien veel van haar glans verloren. Toch moet zwart hier goed op voorbereid zijn. De situatie is gevaarlijker dan in het Blackmar-Diemer Gambiet (1.d4 d5 2.e4, zie deel 1) omdat de afwezigheid van een pion op f7 de zwarte koningsstelling kwetsbaarder maakt.

Na 2...fxe4 3.Pc3 Pf6 4.f3 geldt 4...d5 5.fxe4 dxe4 6.Lg5 Lf5 als degelijker dan het onverschrokken 4...exf3.

Om deze verdediging uit te schakelen wordt meestal 4.Lg5 gespeeld. Zwart moet dan afscheid nemen van pion e4, want 4...d5? 5.Lxf6 exf6 6.Dh5+ zou averechts werken. In plaats hiervan staat het uitdagende 4...Pc6, om op 5.f3 kloek 5...e5 te spelen en op 5.d5 kalmpjes verder te gaan met 5...Pe5 6.Dd4 Pf7, al sinds jaar en dag goed aangeschreven. Ook het eenvoudige 4...e6 5.Pxe4 Le7 geldt als een betrouwbaar ontwikkelingschema.

De voorbereidende zet **2.Pc3** is eigenlijk het nevenprodukt van anderhalve eeuw aan analytische inspanning om de resultaten van het Stauntongambiet te verbeteren, maar tegenwoordig is deze zijvariant de belangrijkste van de twee. Het is ook een methode om zwart onmiddellijk kleur te laten bekennen. Als hij e2-e4 wil tegenhouden, zal zwart 2...d5 of 2...Pf6 3.Lg5 d5 moeten doen, maar niet iedereen is een liefhebber van deze pionnenstructuur die verderop – bij de Stonewallvariant – nog uitgebreid ter sprake zal komen. Zwart kan e2-e4 ook gewoon toelaten. Na bijvoorbeeld 2...Pf6 3.Lg5 e6 4.e4 fxe4 5.Pxe4 Le7 ontstaat met zetverwisseling dezelfde stelling als waarmee ik hierboven de bespreking van het Stauntongambiet afronde.

2...Pg8-f6 3.Lf1-g2

Nu staat zwart voor een principiële keus.

De oudste zet is **3...e6**. Zwart kan dan zowel met d7-d6 als met d7-d5 verder gaan. Zijn koningsloper zal hij in de meeste gevallen op de diagonaal a3-f8 ontwikkelen.

Van recentere datum is **3...g6**. Zwart zet zijn loper op g7 en bereidt een confrontatie in het centrum met e7-e5 voor. Dit is de **Leningrader Variant**.

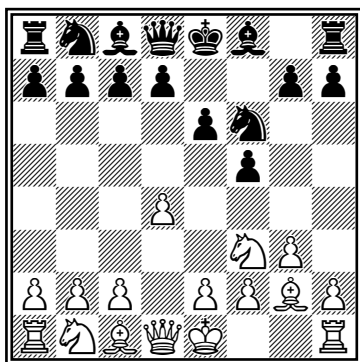
2.g2-g3 Pg8-f6 3.Lf1-g2 e7-e6

3...e7-e6 4.Pg1-f3

Hoewel het Hollands globaal gesproken een robuuste opening kan worden genoemd, gaat het in de eerste openingsfase merkwaardig genoeg juist om positionele subtiliteiten en misschien nog wel meer om diepzinnige zetvolgordes. Zo is het hier volstrekt onduidelijk of **4.Pf3** of **4.c4** het nauwkeurigt is, terwijl ook de op het eerste gezicht nogal excentrieke zet **4.Ph3** in aanmerking komt.

De vraag is hierbij hoe wit het best op zowel d7-d6 als d7-d5 anticipeert. Een opbouw met d7-d6, waarbij zwart net als in de Leningrader aan de centrumopmars e6-e5 denkt, is het oudst en wordt dan ook wel **Oud-Hollands** genoemd. De opbouw met d7-d5 draagt de zeer plastische naam **Stonewallvariant**. Dit systeem was voor het eerst populair in de tijd van Botwinnik en beleefde in de laatste twee decennia van de twintigste eeuw een opmerkelijke renaissance. Een aantal positionele beoordelingen uit de Botwinniktijd zijn daarbij veranderd of genuanceerd. Zo gold de paardontwikkeling via h3 naar f4 (en eventueel naar d3) vroeger als een ijzersterke manoeuvre tegen de Stonewall, maar de huidige zwartspelers zijn er niet van onder de indruk. Daarom werd vroeger op **4.Ph3** meestal 4...d6 aanbevolen, maar tegenwoordig wordt ook weer onbekommerd 4...d5 gespeeld.

Om dezelfde reden wachtte zwart na **4.c4** vroeger (als hij al niet sowieso 4...d6 van plan was) net zo lang met de zet d7-d5 tot wit een veld voor zijn koningspaard gekozen had, bijvoorbeeld door eerst maar eens de koningsvleugel te ontwikkelen met 4...Le7 5.Pc3 0-0. Zo houdt zwart de mogelijkheid achter de hand om op Pg1-h3 met d7-d6 en in andere gevallen met d7-d5 te reageren. Tegenwoordig wordt echter ook in dit geval weer volop direct 4...d5 gespeeld. Het motto van de moderne Stonewallspeler lijkt te zijn 'wit moet zelf maar weten hoe hij zich ontwikkelt, de Stonewall is altijd speelbaar'.

De wereld van de schaakopening

Introductie tot de openingstheorie

Deel 2 • Flankspelen

Iedere schaker, van beginner tot gevorderde, worstelt met de vraag welke opening hij moet kiezen. De meeste openingsboeken zijn gespecialiseerd en geven daar eigenlijk geen antwoord op.

Paul van der Sterren begint bij zet één en geeft een overzicht van alles wat in de loop der jaren aan openingstheorie bedacht is. In drie delen komen alle openingen aan bod, met veel aandacht voor uitleg en achtergronden.

Deel 2 gaat verder met de 1.d2-d4-openingen die buiten het bestek van deel 1 vallen, een groot deel van het boek is ingeruimd voor de zogenaamde Flankspelen en ten slotte worden ook de minder gangbare openingszetten toegelicht. Deze serie is geschikt voor iedereen die zijn kennis van schaakopeningen wil vergroten. Voor de beginner is het een introductie en voor de clubschaker een verhelderend overzicht. Een must voor iedere schaakliefhebber!

Met een voorwoord van Jan Nagel

Paul van der Sterren (1956) is grootmeester en tweevoudig Nederlands kampioen. Na 35 jaar is hij gestopt met wedstrijdschaak maar geeft nog wel training aan talentvolle jeugdschakers. Van der Sterren was 20 jaar redacteur van schaakuitgaven en heeft daarnaast ook zelf diverse schaakboeken geschreven.

TIRION SPORT

www.tirionuitgevers.nl

ISBN 90-4390-770-7

9 789043 907705